7/16824

T.C.
Çevre ve Orman Bakanlığı

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği – Bilgi Edinme Birimi

Sayı : B.18.0.BHİ.0.00.00/610.01-1183 51951 27../10/2006
Konu : Sayın Kemal DEMİREL'in
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : TBMM'nin 26/09/2006 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-25616 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan, Bursa Milletvekili Sayın Kemal DEMİREL'in "Amasya'da kirliliğe maruz kalan su kaynakları ile katı ve sıvı atıkların işlenmesine ilişkin", 7/16824 esas sayılı yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

Osman PEPE
Bakan

EK:
Cevabi yazı (5 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:
Başbakanlık

Söğütözü Caddesi No:14/E Kat:1 06560 Beştepe / ANKARA
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Hüseyin AYTAÇ / Şube Müdürü. Telefon: (312) 207 67 52 Faks : (312) 207 67 88
e-posta : h.aytac@cevreorman.gov.tr Web : http://www.cevreorman.gov.tr

7/16824

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN KEMAL DEMİREL'İN 7/16824 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ HAKKINDA ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NIN YAZISI

1. Kirliliğe maruz kalan su kaynakları; Yeşilırmak Nehri, Çekerek Irmağı, Tersakan Çayı, Gümüş Deresi ve Paşa Deresi

2. Bu su kaynaklarının kirlilik sebepleri;

Yeşilırmak Nehri: Sivas sınırları içinde Köse ve Kızıldağ yamaçlarından doğup; Tokat ve Turhal yerleşim yerlerinden geçerek il sınırları içerisine girmekte ve Çekerek, Tersakan ve Kelkit Çayları ile birleşerek Samsun-Çarşamba açıklarında Karadeniz'e ulaşmaktadır. Yeşilırmak, geçtiği yerlerin evsel ve endüstriyel atık sularının yanısıra tarımsal gübreler, zirai mücadelede kullanılan ilaçlar, küçük sanayi ve organize sanayi atıklarından oluşan kirlilik yükünü de taşımaktadır.

Çekerek Irmağı: Sivas ilinde Yıldız dağlarından doğar. Göynücek ilçesinin evsel atık suları ile geçtiği bölgenin tarımsal kirliliğini alıp, Çorum ilinin evsel ve endüstriyel atık sularını taşıyan Çorum Çayı ile birleşerek Amasya'nın 15 km güneyinde Yeşilırmak'a katılır.

Tersakan Çayı: Tersakan Çayı, Ladik Gölü çıkışından itibaren önce Havza İlçesi, daha sonra Suluova İlçesi'nden geçerek Amasya İl Merkezi'nin çıkışında, Yeşilırmak Nehri'ne dökülmektedir. Tersakan Çayı, geçtiği yerlerin evsel, endüstriyel, tarımsal ve hayvansal atıklarını alıp kulu köy civarında Gümüş Deresi ile birleşerek Yeşilırmak'a katılmaktadır. Tersakan Çayının tamamına yakını, Suluova İlçesi'nin Çeltek Mevkii'nden Yedikır Barajına ve Suluova Sol Sahil Sulama kanallarına (yaz aylarında) aktarılmaktadır. Geri kalan çok az miktarda ki (3-5 L/sn) sızıntı suları Suluova İlçesine girmektedir. Suluova'da yoğun olarak (25-30 bin Büyükbaş) hayvancılık faaliyetleri yapılması sonucu oluşan hayvansal atıkların büyük bir kısmı (% 80) ile ilçenin evsel atıkları doğrudan Tersakan çayına verilmektedir.

Gümüş Deresi: Gümüşhacıköy ilçesinin evsel atık suları İmirler deresi vasıtasıyla taşınmakta ve Çavuş köyü civarında Bulak dereside Gümüş deresine katılmaktadır. Gümüş deresinin Sazlıca köyü (Kürtler Köyü) civarında suyun tamamı Kamışlı Göledine aktarılmaktadır. Gümüşhacıköy ilçesinin evsel atık sularının yanı sıra geçtiği bölgenin tarımsal kirliliğini de taşımaktadır. Gümüş deresinin kamışlı göledine aktarılmasını takiben Merzifon Organize Sanayi Bölgesinin evsel ve endüstriyel atık ve sularını alarak Salhan Çayı ile birleştikten sonra kulu köy civarında Tersakan çayına katılmaktadır. Gerek drenaj kanalları gerekse dere ve yüzey sularının katılmasıyla derenin debisi artmakta ve kullanılabilir su kalitesine ulaşmaktadır.

Paşa deresi: Merzifon ilçesinin evsel atık sularını taşımaktadır. Suyun tamamı sulama suyu olarak kullanılmaktadır. Yolüstü köyü civarında su tamamen kaybolmaktadır. Muhtelif zamanlarda fazla su kamışlı göledine ulaşmaktadır.

İlimizdeki Su Kirliliğin sebepleri kısaca belirtilirse:

- Evsel atık suların arıtılmadan alıcı ortamlara verilmeleri,
- Endüstriyel atık suların arıtılarak deşarj kriterlerinde OSB' lerin ise arıtılmadan alıcı ortamlara deşarj edilmeleri,
- Hayvancılık faaliyetleri sonucu oluşan hayvansal atıkların değerlendirilmeyerek akarsulara atılması,
- Tarımsal gübreler ve zirai mücadelede kullanılan ilaçların topraktan sızarak yer altı ve yüzey sulara karışması,

7/16824

- Ayrıca, baraj ve sulama göletleri vasıtasıyla akarsuların debilerinin düşmesiyle birlikte kirlilik yükünün oransal olarak artması,

İldeki sanayi kuruluşlarının tamamına yakınının deşarj izinleri mevcut olup Müdürlüğümüzce sürekli kontrol edilmekte, OSB ve yerleşim yerlerinin ise arıtma tesisleri ile ilgili olarak hazırlanan İTP doğrultusunda çalışmalar devam etmektedir.

Yeşilırmak Nehri ve kollarındaki kirletici kaynaklar

İller	Su Kaynağı	Kirlenme Nedenleri				
		Evsel sıvı-katı atıklar	Sanayi atıkları	Zirai Faaliyetler	Hayvancılık	Erozyon
Tokat	Yeşilırmak	X	X	X	X	X
	Kelkit Çayı	X	X	X		
	Çekerek	X		X		X
Çorum	Çorum Çayı	X	X	X	X	X
Amasya	Yeşilırmak	X	X	X	X	X
	Deliçay	X		X	X	X
	Tersakan	X	X	X	X	
	Gümüşsuyu Çayı	X	X	X		
	Salhan Çayı	X		X		
	Çekerek	X		X		X
	Çorum Çayı			X		X
Samsun	Yeşilırmak	X	X	X		X
	Tersakan Çayı	X	X	X		X
	Ladik Gölü	X		X		
Yeşilırmak Havza Gelişim Projesi Mevcut Durum ve Analiz Raporu (DOLSAR) Amasya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü verileri Amasya Tarım İl Müdürlüğü verileri						

İlde bulunan sanayi tesisleri ve deşarj yerleri:

Tesisin Adı	Endüstriyel Atık Su	Deşarj Yeri	Arıtma Tesisi	Deşarj İzni
Uygur Bel. Mezbahası	Evet	Deliçay → Yeşilırmak	Var	Var
Amasya OSB	Evet	Kanal → Yeşilırmak	Yok (*3İTP var)	Yok
Küçük San. Sitesi	Yüzey Suları	Kanal → Yeşilırmak	Yok	Yok
Özbakırlar	Yok	--	--	--
Merzifon OSB	Evet	Gümüş Çayı → Tersakan → Yeşilırmak	Yok (*3İTP var)	Yok
Merz Bel. Mezbahası	Evet	Paşa Deresi	Var	Var
Meray	Evet	Gümüş Çayı → Tersakan → Yeşilırmak	Var	Var
*1Amasya Şeker Fab.	Soğutma Suyu	Tersakan → Yeşilırmak	Var	Yok
Suluova Bel. Mezbahası	Evet	Tersakan → Yeşilırmak	Var	Var
Pan-Et	Evet	Tersakan → Yeşilırmak	Var	Var
*2Çeltek Kömür İşl.	Yok	Toplama Havuzları	Yok	Yok
Bakraç Süt Fab.	Evet	Tersakan → Yeşilırmak	Var	Var
Özmaya	Evet	Yeşilırmak	Var	Var
*1 Soğutma suyu dışında her hangi bir sıvı atığı bulunmamaktadır. Arıtma tesisi kapalı sistem çalışmaktadır. Ancak münferit zamanlarda arızi durumlarda atıksu çıkışı olmaktadır. *2 Oluşan kömür yıkama suları havuzlarda toplanarak dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Ancak, münferit olarak atık su çıkışı olmaktadır. *3 Atıksu üreten Belediye ve Organize Sanayi Bölgelerin, arıtma tesislerinin tamamlanması için hazırlanan İş Termin Planları				
İl Çevre ve Orman Müdürlüğü verileri				

7/16824

3. Bu su kaynaklarında kirlilikle mücadele amacıyla bu güne kadar yapılmış olan çalışmalar:

- Yeşilırmak Nehri ve kollarındaki kirliliğin tespiti ve önlenmesine yönelik Rapor hazırlanarak kısa, orta ve uzun vadeli çözüm önerileri belirlenmiştir. Hazırlanan rapor doğrultusunda, gerek ilimiz sınırları içerisinde gerekse komşu illerden kaynaklanan kirliliğin önlenmesine yönelik ilgili Valilikler ile kurum, kuruluş arasında eş zamanlı çalışmalar yürütülecektir.
- Evsel ve endüstriyel kaynaklı atıksuların arıtma tesisleri ile ilgili olarak; İl ve ilçe merkezleri ile nüfusu 2000 in üzerindeki Belde Belediye Başkanlıkları ve Organize Sanayi Bölge Müdürlüklerince İTP hazırlanarak Bakanlığa sunulmuş olup İTP' ndaki taahhütlere uyulup uyulmadığının takibi 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde yapılmaktadır.
- Besi ahırlarının çevreye yapmış oldukları olumsuz etkileri kontrol altına almak, modern besi işletmelerinde tekniğe uygun olarak besi faaliyetlerini bir bölgeye toplamak, insanların yaşadığı şehir merkezinden uzaklaştırmak amacıyla Suluova Organize Besi Bölgesi Projesi (22.150 Büyük Baş Kapasiteli) ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.
- İlimizde yürütülen GEF projesi kapsamındaki çalışmalar; Dünya Bankası, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Proje kapsamında, Ezinepazar Beldesinde hayvansal atıklardan kaynaklanan kirliliğin önlenmesi, geri dönüşümün sağlanması ve organik gübre üretimi ile ilgili çalışmalar devam etmekte olup önümüzdeki yıllarda 3 adet yeni alanlarda da çalışmalara başlanacaktır. Bu bağlamda, Yeşilırmak ve Karadeniz'deki Tarımsal kirliliğin önlenmesi hedeflenmektedir.
- Ayrıca, Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği kapsamında, yeraltı sularındaki nitrat kirliliğinin tespiti, izlenmesi ve azaltılmasına yönelik olarak 28 farklı noktadaki ölçümler her ay devam etmektedir. Tarım İl Müdürlüğü, DSİ 73. Şube Müdürlüğü ile koordineli yapılan çalışma, 2004 yılında başlanılmış olup halen devam etmektedir. Ölçüm sonuçları değerlendirilerek hassas bölgeler ilan edilecek, bu alanlarda gübre ve ilaç kullanımı konusunda düzenlemeler yapılacaktır.
- Yeşilırmak ve kollarında belirli zamanlara da numuneler alınarak analiz edilmekte ve kirliliğin takibi yapılmaktadır. Münferit olduğu durumlarda DSİ ve Tarım İl Müdürlüğü ile birlikte koordineli olarak gerekli önlemler alınmaktadır.
- Erozyonla mücadele kapsamında ağaçlandırma çalışmalarında erozyona maruz alanlara öncelik verilmektedir.

4. İlde katı ve sıvı sanayi atıklarının işlenmesi amacıyla yapılmış olan çalışmalar:

İlimiz sanayi bakımından gelişmiş iller kapsamında yer almamaktadır. İlimizdeki sıvı endüstriyel atıklar biriktirilmekte tehlikeli olanlar İZAYDAŞ' a gönderilmekte diğerleri ise ya geri dönüşüm sağlanmakta ya da uygun yöntemlerle bertaraf edilmektedir.

Katı endüstriyel atıklar ise kendi arazilerinde depolanmakta, tehlikeli atık içermediğinden dolayı Müdürlüğümüzce de uygun görülen alanlara dökülmektedir. İhtiyaç durumlarda dolgu malzemesi olarak da değerlendirilmektedir.

5. İlde evsel atıkların işlenmesi amacıyla yapılmış olan çalışmalar:

Amasya ili ve çevresinin, katı atıklarının toplanması, depolanması/bertarafı ve değerlendirilmesi amacıyla "Amasya İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği" kurulmuştur.

7/16824

Belediyeler Birliğince hazırlanan ve Bakanlığımızca da desteklenen Amasya Katık Yönetimi Projesinin ÇED aşaması tamamlanarak, AB hibe programı kapsamında proje başvurusu yapılmıştır. Proje kapsamında, ilimiz Merkez ilçe Bağlarüstü Mevkiinde düzenli Katı Atık Bertaraf tesisi yapılacak olup buna paralel olarak da Suluova, Merzifon ve Akınoğlu bölgelerine Katı Atık aktarma istasyonları kurulacaktır. Mevcut çöp alanlarının (vahşi-düzensiz depolama alanı) ise rehabilitesi sağlanacaktır.

Birliğe Üye Belediye Başkanlıkları	Birliğe katılmayan Belediye Başkanlıkları
Amasya Merkez, Suluova, Merzifon, Gümüşhacıköy ilçe Belediyeleri ile Ziyaret, Yeşilyenice, Aydınca, Doğantepe, Eraslan, Akınoğlu, Ballıdere, Belevi, Boraboy Belde Belediyesi	Taşova, Göynücek, Hamamözü ilçe Belediyeleri ile Yassıcal, Uygur, Ezinepazar, Kayadüzü, Gümüş, Gediksaray, Damlaçimen, Esençay, Alpaslan, Çaydibi, Destek, Uluköy, Özbaraklı, Gölbeyli Belde Belediyeleri

Ayrıca, birliğe katılmayan Belediye Başkanlıklarının, öncelikle birliğe katılımının yararlı olacağı, aksi takdirde kendi imkanları doğrultusunda katı atık bertaraf tesislerinin Çevre Kanununda belirtilen süreler içerisinde faaliyete geçirmelerini ve bu doğrultuda da İTP hazırlamaları gerektiği bilgilendirilerek çalışmalara başlanılmıştır.

6. İldeki Belediye Başkanlıkları, OSB ve Küçük Sanayi Müdürlükleri ile birlikte çalışmalar yapılarak;

- Atık motor ve sanayi yağlarının oluşturan iş yerleri belirlenerek atık yağların kaynakta ayrı toplanması ve geri kazanılması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda biriktirilen atık yağların Lisanslı firmalar tarafından Ulusal atık taşıma formunu doldurularak teslim etmeleri sağlanmaktadır.
- Kızartmalık sıvı yağlar ile ilgili olarak, Otel, Yemek Sanayi, Lokantaların vs. oluşan atık yağlarını biriktirmeleri ve izinli toplayıcılara ücretsiz olarak teslim etmelerini sağlanmaktadır.
- Hastane ve fotoğraf stüdyolarında oluşan röntgen ve fotoğraf banyo sularının da biriktirilmesi ilgililere teslim etmeleri konusunda da çalışmalar yapılmıştır.
- Ayrıca, atık pillerin toplanması ve bertaraf edilmesi kapsamında ilimiz merkez ve diğer ilçelere toplam 40 adet pil kumbarası yerleştirilerek toplanması sağlanmaktadır.